

Мелита Милин

ОСТЕРЧЕВА ПИСМА МИЛОЈЕВИЋУ

Апстракт: Преписка између два тако значајна уметника као што су Милоје Милојевић (1884-1946) и Славко Остерц (1895 -1941) даје могућност за увид не само у приватни аспект њиховог пријатељства, већ и у ширу културну, па и политичку климу времена – деценије пред Други светски рат. Главне теме ове преписке су: међусобна обавештавања о актуелном стваралачком раду и труду да се сопствена дела јавно изведу и обезбеде прикази у штампи, као и сарадња са Међународним друштвом за савремену музику. Овим радом се комплетира објављивање кореспонденције Милојевић – Остерц, чији је један део (Милојевићева писма Остерцу) већ обрадио Драготин Цветко.

Кључне речи: Милоје Милојевић, Славко Остерц, српска музика, словеначка музика, преписка.

У сачуваној кореспонденцији Милоја Милојевића и Славка Остерца, композитора који су својим стваралачким делатностима у знатној мери обележили време у срединама у којима су живели, одсликава се не само сва срдачност њихових односа, него и културна и уметничка клима у првој Југославији. Разлике у њиховим композиционим стилским оријентацијама – Милојевић је био у основи позноромантичар са инклинацијама ка модернизму, док је Остерц био «објективиста» који се кретао у просторима неокласицизма и «конструктивистичког» експресионизма - нису представљале никакву препреку за њихово пуно међусобно разумевање. Ни разлика у годинама (Милојевић је био једанаест година старији) није утицала на тон њихове комуникације, који је понекад био наглашено присан и поверљив. Обојица изузетно заинтересовани да се афирмишу у земљи и иностранству, били су врло активни у југословенској секцији Међународног друштва за савремену музику (ISCM¹ или SIMC²), па су им и дела лакше налазила пут до програма годишњих фестивала тог друштва. Њихове амбиције не само што се при том нису сударале, већ су се обојица искрено трудили да један другом помогну, било залагањем да се дела оног другог јавно изведу, било писањем афирмативних критика, међусобним обавештавањима о конкурсима и фестивалима нове

¹ International Society for Contemporary Music.

² Société internationale de musique contemporaine.

музике, бригом за објављивање пријатељевих партитура или подстицањем на довршавање започетих композиција.

Остало је непознато када су се Милојевић и Остерц упознали. Петар Коњовић у својој монографији о Милојевићу излаже две претпоставке. По првој, познанство двојице композитора датира из времена њихових боравака у Прагу (Милојевић 1924-25. године, Остерц од 1925-27), а по другој, вероватнијој, то се десило касније – може се претпоставити, крајем двадесетих година века - током сарадње са Међународним друштвом за савремену музику.³ Интересантно је Коњовићево запажање да је «за однос Милојевићев према Остерцу карактеристично (...) и то што је еластични Милојевићев дух извесно време подлегао био тврдоглавој доследности Остерчевој. Мада су, не само у основи него и по рационализму, сваки свом, били супротно диспоновани, ценили су се међусобно и били врло блиски пријатељи»⁴. Како није јасно на шта је конкретно Коњовић мислио кад је писао о Милојевићевој «еластичности» и «подлегању» Остерчевом утицају, можемо само да нагађамо да је имао на уму Милојевићеве *Ритмичке ѓримасе*, дело за које у истој књизи пише да је «у стилу којем [Милојевић], на срећу, неће остати веран» и да нема ни садржај ни облик.⁵ Коњовић је вероватно знао да је Остерц стално подстицао Милојевића да заврши ту авангардно конципирану композицију – о чему сазнајемо из писама које овде репродукујемо – а можда је, основано или не, веровао да су *Ритмичке ѓримасе* плод Остерчевих позива да Милојевић осавремени свој музички језик.

Остерчева писма највише сведоче о труду обојице кореспондената да се узајамно колегијално информишу и помажу. Развивши врло разноврсне делатности – од композиторске, преко педагошке, извођачке, организаторске, музиколошке и критичарске – Милојевић није могао да се посвети композицији онолико колико је то желео, па га је Остерц у више наврата опомињао да заврши неко дело, чак и да остави по страни писање о музици како би себи ослободио више времена за стваралаштво («Кај бош само 'muzikologijо uganjal'? *Komponiraj!*» - из писма од 16. маја 1936). Трудили су се да свако у својој средини пропагира дела оног другог, како организацијом њихових извођења, тако и критикама у штампи. Остерчева супруга, пијанисткиња Марта Ваљало-Остерц (1909-1943), имала је на свом репертоару неке Милојевићеве композиције.

³ Петар Коњовић, *Милоје Милојевић, композитор и музички писац*, Београд 1954, 125-6.

⁴ Исто, 126.

⁵ Исто, 100.

Једна од тема која се стално провлачи кроз ову кореспонденцију је делатност југословенске секције Међународног друштва за савремену музику, и то не само у вези са њеним финансијским проблемима, већ и поводом неспоразума око избора домаћих дела за извођење на фестивалима тог друштва. Остерц се кратко осврће на љутњу Јосипа Славенског због изостављања *Религиофоније* са програма париског фестивала (видети писмо од 23. јануара 1937), а више о томе може се сазнати из преписке између Остерца и Славенског.⁶ Док Милојевић у једном свом писму Остерцу из 1934. године опширно пише о својим делима и стваралачкој поетици⁷, Остерц се, нажалост, само у једном писму осврће на своје композиторске погледе. То је управо прво сачувано писмо, од 24. јуна 1933, у којем, између осталог, пише: »Мој ideal: Stravinsky, Ruska petka in naš smjer.«

У својим писмима Остерц понекад на крају писма спомиње «Старе Словане» и «Старе Слованке», који шаљу своје поздраве Милојевићу. Драготин Цветко у свом *Фрагменту гласбене модерне* објашњава да се ради о кругу Остерчевих пријатеља у који је Милојевић радо приман приликом својих боравака у Љубљани⁸. Овом друштву су припадали, међу осталима и певачица Ксенија Кушеј, певачки педагог Ангела Трост и Карел Рајнер.⁹ Може се претпоставити да понеки поздрави и изрази на чешком језику («Staroslovanski ahoj», »Nazdar«) имају смисао одржавања успомена на заједничке боравке у Чехословачкој.

Док читамо ова писма, пред нама оживљавају ликови великог броја савременика ова два кореспондената, а пре свега лик самог писца Остерца, који нам се указује као човек потпуно предан компоновању, агилан организатор, човек од акције, спреман да прекори Милојевића за недовољну ревност или кашњење у активностима какве су пријаве на разне конкурсе и слично, али се открива и као духовит човек, склон да се нашали на сопствени рачун (као кад себе назива диктатором).

⁶ Консултовати књигу Драготина Цветка *Fragment glasbene Moderne. Iz pisem Slavku Ostercu*, Ljubljana 1988, затим Цветков рад *Veze Josipa Slavenskog sa Slavkom Ostercom*, *Arti musices*, 3, 1972, 63-74, као и писма која је Славенски примао од Остерца (Архив Славенског у Савезу композитора Југославије).

⁷ Вид. Драготин Цветко, *Фрагмент...*, 244-246.

⁸ Госпођа Гордана Трајковић, Милојевићева кћерка, сећа се да је њен отац волео да с јесени борави у Словенији. Поред Љубљане, где се дружио са Остерцом и његовим пријатељима, међу којима је било и оних који нису били музичари, одлазио је и у мало место Поднарт код Бледа, где је волео да на миру компоује и пише.

⁹ Цветко, *Фрагмент...*, 71, напомена 272.

Преписка између Милојевића и Остерца, тачније једна њена страна – Милојевићева писма која се налазе у Остерчевој заоставштини, била су до сада предмет проучавања Драготина Цветка¹⁰, који је у своје радове унео и податке до којих је дошао на основу увида у Остерчева писма Милојевићу. Ова друга страна преписке се чува у Милојевићевом Архиву, о којем се брине композиторов унук Властимир Трајковић, такође композитор. Овај обимнији, односно боље сачувани део преписке сада се објављује први пут, па је то и прилика да се љубазно захвалим Властимиру Трајковићу на рукописима које ми је дао на увид. У Остерчевој заоставштини је сачувано мало Милојевићевих писама, јер је већи број њих вероватно нестао за време рата.¹¹ Како пише Цветко, Милојевићево «трогодишње ћутање» током ове преписке, од 1937. до 1940. године, сигурно није знак неких погоршаних односа међу њима, већ да је тај део заоставштине пропао.¹² Иако је Милојевићева породична кућа у Немањиној улици број 16 у Београду тешко демолирана за време америчког бомбардовања на Ускрс 1944. (а сам Милојевић задобио ране од којих је умро две године касније), сачувано је доста Остерчевих писама, мада можда не и њихов комплетан број.

Остерчева писма Милојевићу – њих укупно 41, рачунајући и дописнице, настала су у временском распону од 1933. до 1941. године. У овај приказ кореспонденције између двојице композитора укључили смо и Остерчево писмо Стани Рибникар (од 20. августа 1934), јер се односи на њен позив да пише о Милојевићевим делима за *Звук*, затим писмо Гордани, Милојевићевој кћерки (од 16. априла 1936)¹³, као и писмо извесне Кармен, које се налази на полеђини Остерчевог писма (с почетка јануара 1937). Писма репродукујемо верно оригиналу, што значи да смо задржали словеначки језик на којем су писана, са свим «посрбљавањима» која су свакако унета ради боље разумљивости, као и ортографским грешкама. Остерчево писање на «словеначко-српском језику» можемо тумачити као гест добре воље, какав је и Милојевићево писмено обраћање Остерцу латиницом. Аутор овог рада се срдач-

---

¹⁰ Објавио је следеће радове о тој теми: *Из писама Милоја Милојевића Славку Остерцу*, Споменица САНУ, књ. CDXXXIV, 1970, *Из кореспонденције Славка Остерца*, *Muzikološki zbornik*, VI, 1975, 82-93. и књигу *Fragment glasbene Moderne. Iz pisem Slavku Ostercu*, Ljubljana, 1988.

¹¹ Вид. Драготин Цветко, *Из писама Милоја Милојевића...*, 265, напомена 5.

¹² Вид. Драготин Цветко, *Фрагменти...*, 86, напомена 334.

¹³ У тексту који следи ова два писма нису нумерисана, јер нису директно упућена Милојевићу.

но захваљује музикологу Неди Беблер, која јој је својим знањем словеначког језика помогла при ишчитавању текстова писама, као и словеначком музикологу др Леону Стефанији на послатим подацима о мање познатим савременицима Остерца и Милојевића.

Треба напоменути да писма нису архивски пописана и да су сва писана руком. У тексту који следи репродуковане су и адресе при-маоца, онако како су написане на дописницама или сачуваним ковертама. У напоменама су дати основни подаци о личностима које се у преписци спомињу, али, на жалост, није било могуће доћи до информација о свима. На одговарајућим местима су унети кратки подаци о Милојевићевим одговорима Остерцу, као и белешка о једном писму Марте Остерц. Последње сачувано писмо је од 15. фебруара 1941, а недуго потом, 23. маја, Остерц умире. Остаће непознато да ли је било још неке размене писама између двојице пријатеља пре априла, када се краљевина Југославија распала под налетом фашистичке Немачке.

1

(писмо)

V Ljubljani, 24.VI.1933.

Dragi prijatelju,

najprije moje iskrene čestitke k imenovanju za vanrednog profesora univerziteta. Već je bilo ipak krajnje vreme, sada ćeš barem moći bez skrbi komponirati. Sada imamo jedno strahotnu molbu:

Kod nas ide u penzion Matej Hubad, direktor konservatorija.

Kandidati za naslednika so bili g. Polić i Brezovšek, pa danas od tih nijedan ne kandidira više.

Ostali : *Julij Betetto*¹⁴ član opere nar. gledališča v Ljublj, ur. v V. pol. grupi. *Bez mature!* Edini moj resen konkurent!

L. M. Škerjanc, učit. IX. polož. grupe in g. *Pregelj* (začetnik učitelj solopjevanja – kontraktualni)

Anton Trost, pianist u Beču, nije naš državljan in ne pride v poštev.

[2. стр.] Mojo kandidaturo će podpirati A. Lajovic, verovatno Hubad in vrlo molim, ako bi se i Ti zauzeo zàme. Mesto neće biti raspisano in dolazi u obzir Betetto i ja. Ja sam činovnik (ukazni) VI. plož.¹⁵ grupe sa 19 godina škol. službe, maturo (1914) in absolviranim konservatorijem (1927) i apsolvirano četvrttonsko komp. školu.

¹⁴ Речи које су у писмима подвучене, овде су дате курсивом.

¹⁵ Треба: polož.

Da znaš, Betetto i ja sva prijatelja; on je fini človek, ali ću Ti prikazati moje in njegove ideale v splošnem:

Betetov ideal kompozitorski :	Moj ideal:
E.W. Korngold:	Stravinsky, Ruska petka
Tote Stadt	in naš smjer itd.

Video si, da sam sastavio iz domaće muzike festivalski komorni koncert, da sam Tvojo suito tako dugo urgirao, da si jo konačno poslao itd. – Moj ideal bi bio: sve učne načrte prikrojiti *jugoslovensko* in uopšte *slovensko* ; še bolj vse javne produkcije itd.

Mesto Mendelssohna Lajovic, mesto Schumanna midva, mesto Brahmsa Slavenski itd. Molim Te, ako imaš tamo upliva, zauzmi se za mene!

Otpiši!

Pozdrave Tvoj Slavko

2

(*уисмо*)

Ljubljana, 11.II.1934.

Dragi prijatelju,

po svom starom običaju se obračam na Tebe, pošto imam na Tebe veliku molbu. Kako Ti je sigurno već poznato, primili su mi za međunarodni festival ove četiri pesme, što jih je pevala Golobova¹⁶ uz pratnju kvarteta (Pfeifer¹⁷, Stanić, Šušteršić, Bajdè¹⁸) na ljubljanskom festivalu. A najbolje na stvari je to, da bi ja ovih stvari uopšte žiriu ne podneo, pa mi ni Ti, ni Josip¹⁹ nista pisala, jestli je ko to poslao. Da bi u slučaju , da iz Beograda nije bilo otposlano ništa (ovo uostalom još danas ne vem!), a u Ljubljani mi također nije podneo niko ništa – da bi dakle ne izgledalo, da jugoslovenska sekcija bojkotira festival zbog toga , što je u Italiji – iz ovog razloga sem ja poslao svoje pesme. – No, sada su već uvršćene na festivalski program, pa treba da ih izvedemo i to naravno s istom garniturn (Golobova i kvartet iz Ljubljane). Na programu su 3.IV. posle podne.

---

¹⁶ Фрања Голоб-Бернот (1908-1984), алт, оперска и концертна певачица. Чланица Београдске опере од 1938-41. Са великим успехом интерпретирала Остерчев циклус песама на Градникове стихове на фестивалу савремене музике у Фиренци, 1934. године.

¹⁷ Леон Пфјајфер, виолиниста (1907-1986).

¹⁸ Отон Бајде (1906-), виолончелиста, извођач и педагог у Марибору и Љубљани.

¹⁹ Мисли на Јосипа Славенског.

Molim Te onda

1.) da bi Ti kod umetničkog odeljenja (eventualno skupno s Josipom) podneo molbu za potporu našoj sekciji, ako bi bilo moguće u ovoj visini kao prošle godine (10.000 Din) za ekipu: Golobova, Pfeifer, Stanić, Bajde i Osterc. Mislim, da će Ti uspeti kod načelnika [2. стр.] gospodina Veljka Petrovića²⁰ ako ne cela, barem jedan dio ove sume.

2.) da preuzmeš Ti vođstvo ekspedicije i da glasaš i se udeležiš sjednice delegata pri izboru žirija za našu sekciju i da stupimo pod Tvojim vođstvom u vezo sa Hábom, ev. Markevičem i ev. sovjetskim delegatom pa da si osiguramo jednog člana žirije Sloveni koji će član garantirati, da buduće godine 1935 opet dođe [уметнуто испод реда: barem] jedna jugoslovenska skladba na festivalski program.- Ja za svoju osobu za festival 1935 neću da nešto svoga pošaljem.

Molim Te, odgovori mi na oboje!

U poslednje vreme pevali smo na Konservatoriju na dveh nastopih »Japan«, prije tri dana je novosadsko pevačko društvo odlično izvajalo »Muho i komarca«. Decembra bio sam u bolnici, i januara sam još puno bolovao (nekoliko još sada!) za revmatizmom.-18.I. davali so mi u Beču sonatu za violu i klavir, prošla je vrlo dobro.- Milivoje Crvčanin²¹ mi piše, da iščeju Česi, i to kritiki!!- veze sa nama, jeli si interesiran, piši mi! - Kako je prošla Tvoja sonata (violinska) u Pragu? Baš sam bio u bolnici ovo vreme, čitao sam samo koncertni »pořad«²² prije koncerta.

Pozdrave! Tvoj Slavko Osterc

***

(дописница)

Gospođa Stana V. Ribnikar
za muzičku reviju »Zvuk« Beograd
Poenkareova 31, Ljubljana, 20.VIII.1934.

Veledenjena gospa, z žalostjo sem sprejel vest zavoľjo Zvuka.²³ O dr. Milojeviću Vam napišem vrlo rad študijo, pa poznam dobro le njegovo sonato za violino in klavir, potem 10 pesmi (album), pesem Majka in nekaj zborov. Vse drugo, tudi njegove biografske podatke bi prosil, da mi pošljete.

²⁰ Познати књижевник Вељко Петровић је радио у Министарству просвете од 1920. године.

²¹ Црвчанин је завршио студије на прашком Државном конзерваторијуму (1922) и на Филозофском факултету (1929). Остао је у Прагу до 1941. године, као члан југословенског дипломатског представништва. Од 1932. године је на Државном конзерваторијуму предавао српску црквену музику.

²² На чешком: програм.

²³ Реченица прецртана оловком.

Tudi prosim, da mi sporočite, kako dolg naj bo članek. Čebo v Ljubljani kaj novega, bom še poslal za zadnjo številko. Mislim, da bo skoraj 2 simf. koncert in ena premiera v operi (ali opereta). Uz pozdrave²⁴, Slavko Osterc, Ljubljana, Glasbena Matica.

***

Милојевић упућује Осћериу писмо датирано само годином 1934, у којем излаже свој композицијорски credo – у вези са чланком који је од Осћериа поручен за «Звук» (Cvetko, Fragment..., 244 - 246). Писмо се вероватно укрсило са Осћерчевим од 19. октобра 1934, у којем он изражи податке за свој чланак о Милојевићу. Incipit: »Dragi moj Osterc, Imam jednu dužnost koja bi mogla biti vrlo neprijatna kada ne bih imao da je izvršim između mene i tebe...«

3

(писмо)

Gospodin dr. Miloje Milojević
kompozitor i univerzitetski profesor
Beograd, Nemanjina 16
Ljubljana, 19.X.1934.

Dragi Miloje,

prvo Ti najlepša hvala za telegram in za poslani materijal, specialna hvala za eksemplarje, ki si jih podaril meni in tudi za vanredno dobro recenzijo, ki si jo pisal o meni ob priliki Trboveljskih Slavčkov. Tvojega pisma z podatki, ki jih še želiš v moji študiji o Tebi, nestrpno pričakujem. Članek bom Zvuku odposlal za 3-4 dni. Prosim, hitro odpiši. Na žalost sem bolan na revmi, imam v levem kolenu arthritis deformans – ide že na bolje, ali silno mi je žal, da se nisem mogel udeležiti pogrebnih svečanosti blagopokojnega Kralja Aleksandra zbog bolezni²⁵. Inače pa sem že v popolni funkciji, samo hodim težko.

Sedaj Te pa nujno prosim pomoči in nasvetov:

1.) Prosim, o tej točki obvesti tudi Slavenskega. Sekcija treba plačati 125 švajc. frankov do 15.XII. Kakor veš, jaz za Firenco nisem dobil nič in sem se zadolžil, da sem finančno čisto na tleh. Poleg tega mi moja bolezen vzame še tisto, kar bi mi eventualno pomagalo. Mislim, da se bo *edino Tebi* posrečilo dobiti od ministrstva barem toliko, da plačamo teh 125 frankov federaciji v London. Če je to mogoče, jih nakaži sam v London. Če ni nika-

²⁴ Прецртано од речи Чебо.

²⁵ Краљ Александар је убијен 9. октобра 1934. године у Марсеју.

kor mogoče, pa bom moral jaz javiti, da izstopa naša sekcija iz federacije. Bilo bi škoda! Mene je [2. стр.] stala Firenca ca. 12.000 Din in mi je popolnoma nemogoče da bi dal sedaj še 125 fr, ker imam dolgove.

Vendar je naš nastop v Firenci imel za našo muziko zelo lepe posledice. Tako ima

2.) Gospa Franja Bernot-Golobova 18.I.1935 svoj koncert v Rimu (v akad. sv. Cecilije). Izbrali bomo seveda tudi Tvoje pesmi, ki se dajo transponirati za kontra-alt. Katere želiš? odpiši!

3.) imamo v Beču 15.III. 1935 koncert, kjer bosta sodelovala Golobova in Lipovšek. Reprez. komponiste sem izbral jaz, za kompozicije še ne vem, ker mi iz Beča še niso sporočili, katere reproduktivne umetnike nam bodo dali oni (v Beču) na razpolago. Golobova bo večino vzela iz svojega programa v Rimu.

Torej vidiš, da za naše skladbe jaz skrbim, samo to mi je vedno težje zbog materijelnih neprilik. Dobro bi bilo, da idemo zajedno v Beč, če bom jaz že toliko zdrav.

V U.E.²⁶ je izšel že moj »Magnificat« (partitura) – kmalu Ti pošljem za revanšo za Tvoje note en eksemplar in Te prosim, če bi v »Politici« napisal recenzijo in mene obvestil o tem.

Najlepše Te še enkrat prosim, če bi na kak način dobil kje toliko, da bi sekcija plačala članarino.

Pričakujem Tvojega pisma in Te iskreno pozdravljam.

Tvoj Slavko

Slavko Osterc, Ljubljana
Glasbena Matica

(Писму је приложено циркуларно писмо од септембра 1934, о фестивалу SIMC-а следеће године.)

***

Милојевић одговара писмом које почиње са «Ne daj se, čoveče. Kakav arthritis deformans! – ti si još i suviše mlad čovek da te ma šta deformira, a najmanje arthritis.» (наведена само година 1934. Вуг. Светко, Fragment., 246-248). Сјомиње своје композиције које би Голобова могла да пева на концерту у Риму, проблеме у југо-словенској секцији ISCM итд.

²⁶ Universal Edition.

4

(гоїиснииа)

Gosp. dr. Miloje Milojević kompozitor
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 20.X.34.

Dragi Miloje,

danas sam primio dopis gđe Ribnikar, neka izradim študiju o Tebi za novembarski broj, pošto za oktobarski nije više vremena i pošto si mi Ti doturio material dosta kasno. No, mislim da je tako bolje – ja imam više vremena i mogu napisati študiju u miru, šta mnogo вреди. Kako Tebi? Na kakoj stvari sad radiš? Vrlo me interesuje, piši mi nešto, iako znam, da nemaš puno vremena.

Pozdravlja Te Tvoj Slavko

5

(їисмо)

Lj, 9.XI.1934.

Dragi moj Miloje,

I. *študija o Tebi* sem končal in je temeljita, a brez notnih primerov. (to lahko kdo v Beogradu dopolni) Vem, da boš z njo zadovoljen. Je lapidarna (ne kratka) in strokovna, študij Tvojih del (sistematično) mi je »vzel« 24 dni časa analiziral sem na kratko mnogo tipičnih del in sta mi oba Tvoja dopisa dal za članek izvrsten skelet. Moja žena jo zdaj prepisuje za glej točko V. Za par dni jo pošljem gđi Ribnikar.²⁷

II. *Beč*. Če hočeš imeti na programu viol. + kl. Sonato z umetniki, ki jih predlagaš Ti, boš moral izvedbo plačati. Tam ni dinarja in gre Golobova in Lipovšek na *moje* stroške v Beč. Mogoče dobimo tu kje kako malo podporo. (Lahko pa Ti jo izvajajo na istem koncertu Bečani, piši Visku²⁸ : to gre)

III *Sekcija*. Od presvete denarja sigurno ne bomo dobili. Izstopiti je škandal – ker bodo potem domači »prijatelji« vzeli sekcijo v roke (n.pr. Zagrepčani!) – Torej, zadnje upanje in če bi mogel ti naši sekciji preskrbeti *posojilo*, ki bi ga Ti, Josip in jaz garantirali in vrnili, ker s časom bomo ja dobili kje kaj podpore – tako hitro je pa nemogoče. Prosim Te, stori to in

²⁷ Остерчева студија је објављена у *Звуку* од јануара 1935, 1 - 8, под називом *Dr. Miloje Milojević. O pedesetogodišnjici rođenja*.

²⁸ Иако је Остерчев рукопис обично лако читљив, постоји недоумица да ли је ово име добро прочитано.

nam dobi posojilo, makar od UJMA²⁹ in makar po 12%. Če bi bil jaz zdrav, bi šel od človeka do človeka in zbiral makar po 10 Din, a tako ne [2. стр.] morem. Če Ti to ne mogoče, mi piši, da nas odjavim pri federaciji. *Piši pa mi sigurno!*

IV *Rim*. Sve Tvoje pesme za sologlas + klavir je vzela pri meni gđa Golobova, ki si bo za Rim izbrala in ev.transponirala. (Če boš imel v Beču sonato, za pesmi ne bo prostora, da nam program ne postane predolg. Je dosti avtorjev (glej prospekt). Note dobiš zopet pri meni.

V *Radio-Ljubljana* Moja žena zopet trenira klavir in *odlično* igra. Jutri predložim upravi Tvoj klavirski večer. Jaz bi predaval o Tebi (kar je za Zvuk moja študija), moja žena pa bi svirala vse Tvoje klavirske stvari, ki si mi jih poslal, in ki nama *vse po redu* odlično ugajajo. To je fajn – kaj ne, uprava radia bo sigurno sprejela. Večer bi bil od 15.decembra kak dan, ko bo enoten prenos Ljub.-Beogr.-Zagreb. Prosim, sporoči mi če imaš kake želje glede vrste na programu.

VI *Beograd*. Ali bi ne bilo mogoče v Beogradu Tvoj večer v Kolarčevem univerzitetu? N.pr. klavir moja žena, solospeve Tvoja gospa ali Golobova, pratnja – lahko nekaj Ti sam, ali moja žena.

Ta mesec imam na programu v Českých Budějovicah, 1.XI. v radiu Bratislava, 11.XI. v Pragi sonato za violo + klavir iz l. 1927. 24.t.m. Gradnikove (Golobova in Zagr. Kvartet), v kratkem času v radio Brno tudi »Koncert za orkester« (prva izv. 1932. v Češki filh).

No, dosta sem Ti napisal, pristrčne pozdrave Tvoj Slavko

6

(дописница)

Dr. Miloje Milojević, kompozitor
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 27. XI 1934.

Dragi prijatelj,

članek o Tebi sem že poslal gđi urednici Zvuka. Tvoja klavirska ura v radio Ljubljani je 18.XII. od 20.20 – 21.20. Jaz bom predaval cca 20', moja žena pa bo igrala vse klavirske skladbe, ki si mi jih poslal. So zelo lepe in jih bo tudi konservatorij dal še letos na svojih produkcijah. Morda naredimo tudi na konservatorij Tvoj celi koncert. Gotovo Te to veseli. Pozdravljam Te

Tvoj Osterc

Slavko Osterc, Lj, G. M.

---

²⁹ Скраћеница од: Удружење југословенских музичких аутора.

(ӯисмо)

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij
Lj, 26.IV.1935.

Dragi moj Miloje,

1.) pošiljam Ti izrezek iz «Jutra» 26.t.m, kjer je natisnjena moja «klobasa». Mislim, da boš zadovoljen in da sem omenil vse, kar je bilo važnega. Tudi gdična Mežétova je omenjena.

2.) Se še danes hvaležno spominjam prekrasnih dni mojega bivanja v Beogradu.

3.) Sem Ti poslal Magnificat pred par dnevi in Te prosim, če boš napisal kaj v «Politiko», pošlji mi *bezuvetno* en izrezek. Morda napišeš tudi lahko kaj v «Zvuk». Iz njega tudi vidiš, da sem – če pišem za zbor – diatonik!

4.) Tvoje note:

a) Vse pesmi ima Golobova in jih *ne morem in ne morem* dobiti. Ali bi ji pisal, da Ti jih vrne ona direktno?

b) Moja žena je Tvoje razglednice silno vesela in Ti bo pisala «zahvalno pismo». Ker je prihodnji program v radio prijavila *Tvoje «4 morceaux», Slavenskega «Jug. Suito» in moje «arabeske», [2. стр.]* Te prosi, da bi ji dovolil, da jih še toliko časa obdrži.

c) Sedaj odloči Ti, kaj naj storim :

I.) ali naj pošljem vse, kar imam *jaz*

II.) ali naj moja žena obdrži en zvezek in pošljem *druge*

III.) ali naj še *počakam* , če bo Golobova vmila solopesmi

Golobova je – kakor včasih Ti: pišem ji, naj dá note, ona pa sploh ne odgovori. Stanuje pa na periferiji in sploh ne vem, ali bi jo kdaj dobil na stanovanju ali ne, pa pri nas vedno «kiša pada» - tako gre dan za dnevom in nič od nje ni od nikoder.

Oprosti, da se Ti zadnjič nisem imel niti časa zahvaliti – tako hitro smo morali oditi.

Tukaj nič novega, kar bi Tebe zanimalo.

Pozdravlja Te

Tvoj Slavko

8

(дописница)

Gosp. dr. Miloje Milojević, kompozitor
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 11.V.1935.

Dragi prijatelj,

molim Te, saopšti mi do 20. o. m. jeli imaš na raspolago svoje »Srpske igre« (ili kako je naslov?) za orkester za izvedbu na jednom sezonskem koncertu u Karlovim Varyma. Gdje je material i partitura? Ako je kod Tebe, obdrži ga; ja ću Tebi naskoro pisati, kamo treba da šalješ.- Baš svršavam sonatu za saksofon i klavir; Sigurd M Rascher³⁰ dao jo je već na program svojih evropskih koncerta. Fitelberg³¹ će mi u Varšavi izvesti Passacaglio i Suito.

Pozdrave! Tvoj Slavko

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij

***

Милојевићева кариџа са Језерског у Словенији од 3. августа 1935. (Cvetko, Fragment., 248)

9

(дописница)

Gosp. dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 1.XII.1935

Dragi,

molim Te, šalji mi odmah 1 izvod svojih 4 klavirskih kompozicija za Amsterdam. Jedan izvod, koji si darovao moji ženi, ona treba za Ljubljano, pa je zbog toga *treba*, da šalješ još jedan. Ako imaš 2, trebam još jedan za Montevideo.

Arabeske sem ti poslao.

Zdravo, Tvoj Slavko

³⁰ Sigurd Rascher (1907 -), скандинавски саксофониста, по рођењу Немац.

³¹ Gregor Fitelberg (1879 - 1953), пољски диригент и композитор.

[На полеђини:] Ваš слушамо из Прага »Znavení den«.

Olga Oljdekop. Puno pozdrava.³²

In M. Krasová!³³

10

(дописница)

G. dr. Miloje Milojević
prof. univ. i kompozitor
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 12.XII. 1935.

Dragi Miloje,

v nedeljo 15.t.m. ob 11h prije podne ima moja žena v radio Ljubljana koncert jugosl. klav. muzike. Svira i Tvoje 4 (velike) skladbe i so sjajno naštudirane. Ako imaš vremena, poslušaj!- Trebam za Montevideo in za Amsterdam Tvoje klav. skladbe, ako želiš da budu izvedene. I Varšava traži; v Varšavo možeš i pesme.

Zdravo! Tvoj Slavko

Najbolje da doneseš sobom.

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij

***

Милојевићева карта од 23. децембра 1935. Честитица Божић и усрех са Religiosom, којим је сам дириговао на извођењу 23. 12. 1935. у Београду (Cvetko, Fragment..., 248).

11

(писмо)

Slavko Osterc
Ljubljana
Conservatoire
24.I. 36.

Dragi Miloje,

kar Ti pišem sedaj, je seveda strogo rezervatno. Cvijeta Zuzorić ima termin do 1.II. in bom tudi jaz konkuriral. Zato Te prosim, oddaj pod šifro

³² Аутограф Олге Николајевне Ољдекоп (око 1906 - 1946), оперске пева-чице руског порекла, која је од сезоне 1934/35 била чланица Опере Народног позоришта у Београду (податак од Алексеја Арсењева).

³³ Аутограф Марте Красове (1901 -), чешког алта.

»Chroma« moj II kvartet za konkurencu (saj Ti gotovo nisi v žiriji, ker si se naše note ta čas že spoznal), priloži zapečateno kuverto z mojo adresno, saj več kako se to naredi! Miloje, toga *ne zaboravi!*³⁴

Stare Slovanske Familije se Ti iskreno zahvaljujejo za razglednice, auf mich hast du natürlich nicht gedacht!!³⁵ Rrrrr....rr...(diktator se zlobi)

Jaz bom za natečaj poslal še »kvintet (duvački)« ker bodo mogoče trebali za program. (Tudi to poverljivo)

Če boš kaj videl Orlova³⁶, Ti bo izročil moje pozdrave. Kakor hitno izidejo »Grimase« in »arabeske«, jih pošljem i izvod tudi S. Prokofjevu. Orlov mi je rekel, da Prokofjev vse nove, dobre stvari rad svira.

Sehen die Grimassen schon zu Ende?³⁷ rrrr...!!

[2.стр.] Ko si Ti odšel, sem se zopet vrgel s polno paro na delo. Balet gre naprej »kao munja«.

V Ženevi (Carillon) smo propadli vsi »12 tónerji«. Prišlo je 125 del, od teh je bila 40 predlaganih za 2 nagradi, med njim tudi moje. Poročilo pravi da zaradi A. Bergove smrti njegovi predlogi niso prodrli in je dobil

1. duo ½ Rihard Zika!

½ K.A.Hartmann - gud. kvartet³⁸

2. duo Luigi Dallapiccola (muzika za 3 klavira)

in švicarski »Trostpreis« neki Švajcar.

V žirijo so bili Ansermet, Malipiero in 2 Švicarja in Roussel, torej od naše »generacije« nobeden namesto Berga.

17.II. imam suito za V.+kl. v Kilburn (Engleska), približno isti čas »Ouverturo« v Amsterdam (Concertgebouw) 3.II. pa tukaj »Magnificat«, viola-sonato pa čez par dni v Pragi (Masarikov ustav). 31.I zvečer lahko slišiš iz radio-Ljubljana moje »Karikature za pikolo, klarinet in fagot. Ne vem če, če bodo igrali vse in če bodo igrali dobro.

Stari Slovani so žalostni, odkar si Ti vstran. Slišal sem, da pride 3.II. Slavenski v Ljubljano – veselim se, da ga bom zopet videl in slišal lamentirati!

Iskrene pozdrave gospej soprogi, gdcu Gordani in Tebi.

Tvoj Slavko

³⁴ Два пута су подвучене речи не заборави.

³⁵ Текст на немачком: На мене, наравно, ниси мислио.

³⁶ Вероватно мисли на Николаја Орлова (1892 - 1964), руског пијанисту који је од 1922. живео у Паризу.

³⁷ Текст на немачком: Да ли су Гримасе при крају?

³⁸ Оба дела су гудачки квартети, што је у оригиналу графички назначено великом заградом.

12

(дописница)

Gospodin
prof. dr. Miloje Milojević
kompozitor
Beograd, Nemanjina 16

29.I.1936.

Dragi Miloje,

još jednom Te lepo molim, da ne zaboraviš poslati moj II.kvartet pod značkom »Chroma« na konkurs Cvijete Zuzorić. Pošto ja šaljem još jednu stvar pot istom šifrom, nije treba da priložiš kuverte.

Danas ob 9h slušaćemo Tvoj beogr. radio koncert kod Rilje.³⁹ Kako ćemo Te proslaviti, možeš si misliti.

Iz Varšave sam dobio vest, da nisi ni Ti, ni Milošević ništa poslao. Ako nećete da šaljete, nema Vama pomoći...

Dobio sam vesti iz Varšave, [2. стр.] Lvóva i od U.E, da je moja »Suita« (koju smo slušali) imala sjajan »echo«.- Koncert G. M. biće 7.II.

Nazdar Tvŭj⁴⁰ Slavko

13

(дописница)

Gospodin dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16
22.II.36.

Dragi,

*Grimase*⁴¹ – od vseh strani me izprašujejo po njih! Žuri, žuri!

1.) Nazdar!

2.) Ali bo Religioso itd. v radio-Beograd?

3.) 30.III. imam Procesijo⁴² na jednom velikom koncertu v Beču

4.) Idem aprila u Prag

5.) Šta je z mojo saksofon-sonato, hoće li Todorović⁴³ svirati?

³⁹ Rya Reger (Roeger), припадала уском кругу Остерчевих пријатеља. Вид. Светко, *Fragment...*, 37. напомена 114.

⁴⁰ На чешком: Здраво, твој.

⁴¹ Два пута подвучена реч

⁴² Остерчева соло-песма из 1934.

⁴³ Виолончелисту Илију Тодоровића спомиње композитор Ладислав Грински (Grinsky) у својим писмима Остерцу из Београда 17. XI и 27. XI 1935. Пише

- 6.) Oljdekop konačno študira jugoslovenski radio-program. I moje stvarce.
- 7.) Imam koncem aprila v Ljubljani svoj koncert: klavir (arabeske), orgule (Fantazija i Koral), solospevi s klavirom i z orguljama i konačno Klabund-ciklus (Sve peva Gostič. Klavir Lipovšek, orgulje Rančigaj.)
- 8.) 10.III. imamo češki večer. Etcetera Tvoj Slavko Osterc, Ljubljana, Conservatoire
- 11.) Izroči Procesiju Mezétovi!⁴⁴
- [Додатак на другој страни:] 25.II. predavam u radio »Nacionalni čas« - ilustracije: Marta i Xenia (ona peva: Vrata vrlo dobro). Inače za ilustraciju: Švara, Šturm, en Kororc i Pahor.)- 28.II. prenosi Ljubljana moje Variacije »Slavica« ? radio orkester)
- Slavko Osterc
Ljubljana
Conservatoire

14

(писмо)

sobota, 8h rano
28.III /1936⁴⁵ / Emona

Dragi moj Miloje,

»na odmah« Ti odgovaram »po spisku«. Da mi ne pišeš, se ne ljutim, pa znam ja Tebe. Znam i da radiš. Ali samo jedno stvar Ti uzmem u zlo: Ti toliko i tako iskreno radiš za mene i za moju muziku, da mi je vrlo žao, da nisi poslao svoju sonatu u Varšavu, gde je bio naš koncert 23.t.m. in izvedeno sve, što smo predložili, t.j. od svakog kompozitora barem jedno delo – a od mene su dali 2: Procesiju i Toccato. No, veseo sam, da je bio od Beogradčana na programu barem Milošević - eto: Kad je bila prilika, da se ja Tebi malo revanžiram – Ti nisi poslao. Šteta i 2.) diktatorski: rrrr...! – Zašto na zajedničko pismo nisem odgovorio: već 1 mesec imam gripu, sad je malo bolje, pa koji dan i lošije. Pošto u poslednje vreme nemam primernog

---

да је Тодоровић »absolvent Tkalčića odlično svira saxophon i dvomesečno svira koncert na Radio-Beograd.« Вид. Цветко, *Fragment...*, 185.

⁴⁴ Прескочен је запис под бројем 10. Поздрав под бројем 11 написан је наопако, на врху стране, због недостатка простора.

⁴⁵ Остерц није навео годину, али се на основу садржаја писма може закључити да је то било 1936. Наиме, концерт у Варшави који Остерц спомиње одржан је 23. марта 1936. То је било вече југословенске музике, са делима Жебреа, Штурма, Шваре, Милошевића и Остерца. Вид. Цветкову књигу *Fragment glasbene moderne*, 39, напом. 123.

društva, vrlo retko »krokom« - pa je verovatno ta gripa također: Abstinzerscheinung – iako nisam potpuni apstinenta.- Diktatorica je imala 1.) plesni turnir 2.) gripu 3.) ima na konserv. odsustvo do 1.IV. zbog »bolehavosti« - ali je već zdrava. Svega sam jo vidio jedanput u poslednje vreme i to 1 minutu pre 4 dana. Kazala mi je, da ima zajedničko pismo i da mi ga će pokazati, pa je nisam više video. Uopšte neznam, šta je u pismu – onda teško da Ti odgovaram. Tamo ne idem zbog gripe i zbog straha, pošto smo jedanput prije 6 nedelja teško [2. стр] povredili Joška Roegerja instinkt za trezvenost i za »Policajštunde«. To je veoma tragikomična – bolje: komitragična stvar. Xen je maksimalna solidnost zbog svog pevačkog organa – ja opet imam toliko posla, da Ti nisam pisao – pošto nisam zapravo imao šta da Ti pišem interesantnog. Dorle uopšte nikad ne vidim.-Iskrena hvala Ti za sve, šta mi javljaš zbog izvedba mojih kompozicija u Beogradu – u Pragu ćemo se videti. Ja odlazim već 1.IV. imam već 3.IV. jedan sastanak u Budějovicah i polazim kao gost Slavčka, pa idemo zajedno zbog manjih troškova do Budějovic osobnim vlakom itd itd.- Pa i zbog Joška je bolje ako mene 2.IV. nema – imaćete se i bez mene odlično. U Pragu će me veseliti Tvoj referat – i muzički, i staroslovanski. Lovže i Tomažič kao i ostala poznata garnitura (kojoj si pisao) se iskreno raduje Tvojem prihoda i Tvojega društva, a midva ćeva nadomesiti »Sitzungo« v Pragu. Lokal ostaje »Lovšin«. Reogerovi će se vrlo obradovati Tvojega poseta kod njih – još toliko više, pošto će im biti poznato, da mene više nema u Ljubljani. Ako ne dođeš pre podne, čekaće Te naveče deputacija Starih Slovana na stanici. Ako prepodne, javi se odmah u Gradištu.

Molim Te, da dik. i Xen ne pričaš puno o mom »strahu« - i njima je nezgodno. - Danas sam ad puncto gripe malo bolji – sad prepisujem partituro »Magnificat« još 2 puta za U.E – prihodnja izvedba (orkestrom) biće u Holandskoj: Hertogenbosch. No – više toga u Pragu kod Fleka ili kod Pinkasa ili Prohazke.

Zdravo, rrrr – Tvoj Slavko

[На маргини, усправно:]

P.S. Za nekoliko dana imaću gotove »5 vragolija« za klavir. U poslednje vreme sam svršio 3 solo pesme, 1 dvospev i do polovine »Mouvement symphonique« za vel. ork. kao i preko polovine ¼ tonske kantate za ženske, alt-solo i 9 instrumenata. Puno, što? Slavko

***

Милојевићево писмо од 26. марта 1936. Пребацује својим словеначким пријатељима што му нису одговорили на писмо од 18. марта, у којем је најавио свој крајњи боравак у Љубљани 2. априла, на путу за Праг. Incipit: »Dragi moj Slavko, Ja retko pišem. To je moja bolest« (Cvetko, Fragment..., 246)

***

(писмо)

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij
Lj, 16.aprila 1936.

Vrlo poštovana gospođice ⁴⁶,

ne čudite se, da Vam pišem, ali u Pragu kazao mi je moj prijatelj Miloje, da je teško bolestan, i da je velika njegova bolest ova, da na dopise ne odgovara. Rekao je, da od sada to će biti bolje i da će on Vas poveriti »umetničko-službenim« poslovima.

Eto – zbog toga se obraćam direktno na Vas. Miloje će reći: originalno! – ali ide za jedno vrlo obično stvar. On ima puno mojih partitura da piše svojo knjigo o modernoj jugoslov. muzici. Jedna ovih partitura zove se: *Partita za čelo i klavir*. Od ove nemam duplikat. (Sve to Miloje zna). Pošto je on priglasio za «Beograd-radio» moje veče:

- a) *Partita* za čelo i klavir
- b) *Pesme*
- c) *Sonata* za saksofon i klavir, [2. стр.]

valjda «Partitu» sam treba. U Ljubljani međutim dr.Švara prijavio je moje «klavirsko veče», pa zbog toga hitno trebam *3.stav* «Partite» (mislim «Interludij») za klavir solo.

Dva predloga:

- 1.) Ili mi šalžete celo «Partitu», ja ću si III. stav *odmah* prepisati i *odmah* Partitu vratim ili
- 2.) da neko prepiše III.stav i mi ga šalžete.

Sve to sam se z Milojem u Pragu dogovorio, pa Vas molim, da bi on na to ne zaboravio.

Dalje: Od više strani imam upite za drugo sezonu. Avizirao sam Milojeve «Ritmičke grimase» - pa nema ih! Molim, gurajte ga, da ih svrši.

Sigurno se Miloje već vratio iz Praga, iskreno ga pozdravljam, milostivoj gospođi i Vama moje poklone.

Odličnim štovanjem

Slavko Osterc

---

⁴⁶ Остерц се овде без сумње обраћа Милојевићевој кћерки Гордани.

15

(гојисница)

Gospodin dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 22.IV.1936.

Dragi Miloje,

a) iskrena hvala Ti za poslate note kao i za dopisnu kartu

b) u Pragu nisam posećao predavanja, već probe Č.F. za koncert 8.IV. koji nisam mogao već slušati [2. стр.] pošto nismo bili više tam. Ipak sam htio upoznati dela svojih dragih prijatelja iz Praga Hábe i Reintera. Jedan prepodne bio sam na probi E.F.Buriana D 36 u Mozarteumu. Posle podne jedanput kod Hábe, jedanput kod dr.Mandića.

c) Po večerima bio sam jedanput još z Bingulcom⁴⁷ (tražili smo i Tebe), drugo večer sa Slovencima (iz Praga), treće večer na Masarykovom nadraži (pre odlazka.)

č) Potražio sam Süsskinda (pianistu), koji će mi svirati novi opus: *Aforizmi*

d) Martu Krasovu-Jirakovu: će pevati Procesiju, Vrata i Gradnikove uz kvartet

e) dr.Smotačka: još ove sezone mi u Radio-Praha izvode duvački kvintet (i trio od Žebre-a)

f) Ančerla: Pasakalju i koral davaće mi na svom 1.koncertu druge sezone – uz toliko posla izvini, da Te *svom bolesnom nogom* nisam mogao potražiti.

g) Sve Tvoje poruke ispuniću.

Staroslovanski Ahoj Tvoj Slavko

16

(гојисница)

Gospodin dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjia 16
Lj. 3./V.1936.

Dragi moj Miloje,

1.) Glasbena Matica Lj. štampa mi već »Religioso« - javljam Ti to, da te razvežem evidencije i dobrote zbog Tvoje ponude, da mi ga štampa Collegium. – 2.) Šta je z grimasama? Interesira se za take stvari kod mene

---

⁴⁷ Петар Бингулац (1897-1990), професор на београдској Музичкој академији и музички писац, био је тада у дипломатској служби у Прагу (раније у Милану).

Liza Fuchsova, Bratislava, Ukorska 4. –3.) Miloje, jeli komponiraš? –4.) Iskrena Ti hvala, da si se zauzeo za Magnificat kod Prvog beogr. pev. društva. –5.) Mislim, da zahvalim Tebi i to, da mi je Nuri-Hadžić pevala »Pesem o devici Peregrini« –6.) Moji novi »Aforizmi« za klavir su sijajni, puni kontrasta i života.- 7.) Još uvek kiham i kašljam.- 8.) Iskrene pozdrave od 9.) diktatora & Comp. 10.) Nazdarrrr... Tvoj Slavko

[додато:] Pozdrave Vam šalje Vaš Šturm⁴⁸

17

(дописница)

Gospodin dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 16.V.1936.

Dragi Miloje,

z najvećjim veseljem čitam 1.) da si imel 14.V. Coll. musicum polno naših (ljubljskih) kompozicij na programu in 2.) da bo 21. izvajalo Prvo beogradsko pevačko društvo [2.стр.] moj Magnificat. Z najvećjim veseljem Ti sporočam, da smo včeraj imeli izbirno vajo za slovansko javno produkcijo konserv., ki bo v sredo ob 6.15 v filharmoniji. Moja žena igra 4 morceaux, violinist Dermelj⁴⁹ v Gallatio pa II. in III. stavek sonate, prvega žal niso mogli naštudirati. Oboje je odlično naštudirano. Pri probi smo bili kompletni »Stari Slovani« in smo za viol. sonato vedno bolj navdušeni - je polna življenja in kontrasta. (Mojo ženo so od »poskusne« produkcije oprostili - zdaj igra Tvoje stvari sijajno). Religioso je že v litografiji in kmalu izide. Kaj pa *Grimase*? Kaj boš samo »muzikologijo uganjal«? *Komponiraj!* Milošević ima v Varšavi zelo dobre kritike. Sedaj bo koncert z istim sporedom v Poznaňu.

Ahoj in řřř..... Tvoj Slavko

Šturm Franc⁵⁰

/Остерчев дописник оловком:/ Zahvaljujemo se, pošlji kak program!

⁴⁸ Штурмов аутограф. Франц Штурм (1912-1943) је био Остерчев студент на Државном конзерваторијуму у Љубљани.

⁴⁹ Алберт Дермељ (1912-1986), виолиниста и педагог.

⁵⁰ Штурмов аутограф.

18

(дописница)

Gosp. prof. Miloje Milojević
kompozitor
Beograd, Nemanjina 16
28.8.1936.

Predragi Miloje,

Hvala Ti na zgodnom izveštaju. Stare Slovanke pozdraviću odmah kad se vratim u Ljubljanu (8.9.). Bio je kod mene u Veržeju na 2 dana dr. Reiner, pa je bio i on i ja [2.стр.] mišljenja da damo u prvom redu na pariški festival Tebe (od naših). To ne kaži nikomu. Momentano mislim na Grimase. – Nuri-Hadžićeva je me izvestila preko Ide⁵¹, da joj vrlo dobro leže Hoflerove pesme; molim Te Miloje, kad (i ako) biće primljene, da ih Ti sa Nuri malo pregledaš zbog interpretacije. Ja sam doduše radio preko ferija mislim kao majmun, Mouvement symphonique 4⁵² i jedan material biće za 8 dana prompt. Vrlo teško očekujem Arab. (i, razume se, Grimase). Scherchen mi je najavio izvedbu mojih igara za Cirihi i BBC London. Mouv. Symphonique ima premieru u Lvóvu (dir. Ančerl) 6. IX. i 6. X. premiera »Aforizama« u Bratislavi, Pragu. Svira Liza Fuchsová⁵³. Ahoj!

19

(дописница)

Gospodin dr. Miloje Milojević
prof. univerziteta
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 23.9.1936.

Dragi Starislovan,

jedna hitna stvar. Prof. Rupel⁵⁴ treba odmah moju »Fantaziju« za v. in kl. Doma imam violinski part, [2.стр.] klavirskog ne! Pošto on to treba za nekoliko koncerta, molim Te, *šalji odmah*. Nove skladbe (Aforizme) in Tokatu svirala je Liza Fuchsová 6.t.m. u Bratislavi (i Tvoje skladbe), a 8.X. sviraće ih u Přítomnosti⁵⁵ u Pragu. Passacaglia je na programu abonentih

⁵¹ Ида Ваљало, концертна певачица, сестра Марте Ваљало-Остерц. Тридесетих година је живела у Београду и наступала на Радију.

⁵² Два пута подвучено.

⁵³ Лиза Фуксова, чешка пијанисткиња с којом је Остерц нарочито интензивно сарађивао у годинама 1936-38. Вид. Cvetko, *Fragment...*, 40-43.

⁵⁴ Карло Рупел, виолиниста (1907-1968).

⁵⁵ Přítomnost (на чешком: Садашњост) назив је друштва које су тридесетих година у Прагу основали Хабини ђаци.

k.Č.F.⁵⁶ u Pragu (20.I.37, dir. Ančerl) i na progr. simf. konc. Radio Warszawa (dirig. Fitelberg), Mouvement symphon. »prozatim«⁵⁷ v Lvóvu. Šta je Grimasama? I korekturo?

Pozdravljajo Te vsi Starislovani, Ksenija⁵⁸ ide naskoro u Beč, škoda!

Nazdar Tvůj Slavko

20

(*дописница*)

Gospodin dr. Miloje Milojević
univ. prof. in kompozitor
Beograd, Nemanjina 16
Lj, 30./9. 1936.

Dragi Miloje,

čini mi se da Ti misliš da su moje kompozicije za »muzeum« - pošto mi jih ne [2.стр.] šalješ, ako ih trebam. Molim Te još jedanput za 1.) fantaziju za violinu i klavir (na moju adresu), 2.) Trio za fl, clar in fg (na moju adresu ili na: Janko Gregorc, Ljubljana, Opera). Oboje trebam odmah.

Jedan »Stari Slovan« (Ksenia) otišao je juče u Beč na študij, danas ide Carmen. Svi, i Olga, Te pozdravljamo.

Tvoj Slavko

Valjda ću doći 15.XI. u Beograd, na sednicu UJMA.

Danas je premiera opere Matija Gubec, pa ti šaljem jednu recenziju za Politiku.

21

(*писмо*)

13.XI 1936.

Dragi Miloje,

primio sam Tvoj dopis i od Bravničara »kuperštik«. Greška ima unutra dosta, ja ću zbog toga korekturu delati vrlo oprezno in skrbno.

2. Grimase mi šalji na svaki način do 10.XII! »Třebas«⁵⁹ u rukopisu. Ja mislim da ću ih sigurno plasirait i da jih izvede *Liza Fuchsová*.

⁵⁶ Чешка филхармонија.

⁵⁷ На чешком: за сада.

⁵⁸ Ксенија Кушеј, Остерчева пријатељица из круга Старих Словена (вид. напомену 9).

⁵⁹ На чешком: могуће је.

3. Riju pozdravio – Xenie, Dodla itd. Nema v Ljubljani – sve študira u Beču.

4. Hitno, nujno, važno!!

1.XII. (valjda si primio Poličov telegram!) diriguje Polić u Pragu 3 jugoslovenske štikle. I k tomu nešto češkog. S-H-S na željo poslaništva. Bilo je predloženo Hristić-Baranović-Osterc, pa mi Polić kazao, da bi htio mesto Hristić »Igre« Tvoje srpske igre (za orkestar). Ako imaš partituru i material – *odmah*⁶⁰ šalji partituru u Ljublj., Poliću i čekaj, da Te iz Praga pozovu, da [2.стр.] im šalješ material. Sigurno ćeš imati u Pragu uspeha sa njima! Od Baranovića biće »Licitarско«- suite, od mene »Mouvement symphonique« (Krstna izvedba)

Ako Ti je volja, možeš slušati iz Varšave 14.XII. moje igre (Danses), i ovo mi je premiera (Fitelberg) i 20.I. Passacaglia iz Praga (Č.F.- Ančerl), pa baš nekako u ovo vreme iz Varšave (Fitelberg). Fitelberg će mi davati ove sezone i Overturu.

Baš so me zamolili iz Buenos-Aires da šaljem sonatu za saksofon – vrag zna, kako so izvedli zanjo. Grimase i Arabeske staviće tamo još ove sezone na programe. Meni piše argentinska sekcija, da jim je u veliko čast, da izvode moje kompozicije. Ide u redu!

I ja sam toliko zauzet, da me će naskoro hudič uzeti, ako to ide tako dalje. Začeo sam raditi »Mouvement symphonique II« (hoću da ih napišem za jedan ceo program).

Inače: malo korekture, expediti, kolacioniranje, dipliranje štimova, školski kuluk, šol⁶¹, Lovšin, danas Dresd. Kvartet (Beethoven op.127! tojse už moc težim!⁶²) Ahoj, hoj hoj hoj Tvoj Slavoj

22

(дописница)

Gospodin dr. Miloje Milojević
profesor univerziteta
Beograd, Nemanjina 16

Lj, 25. 11. 1936.

Dragi Miloje,

poslao sam Ti korekturo.- Zbog Pariza: predložena dela moraju biti tamo do 10.XII., zbog toga šalji *sigurno*⁶³ Grimase meni do 5.XII. ili –

⁶⁰ Четири пута подвучено!

⁶¹ Није сасвим читко, али је највероватније та реч (šol).

⁶² На чешком: Томе се унапред много радујем.

⁶³ Реч «sigurno» два пута подвучена.

direktno (da bude 10.XII tamo!) na SIMC, Section française 132, boulevard Montparnasse, Paris (XIVe)

Bolje 3 dana prije nego 1 sekundo prekasno. Odmah daj prepisati.

Nazdar i sve drugo

Tvoj Slavko

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij

23

(дописница)

Gospodin profesor univ.
dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16

Ljubljana, 11.XII 1936.

Dragi,

molim šalji Grimase *sigurno* i *direktno* na adresu Henry Prunières, SIMC, Sect.fr. 132, boulevard Montparnasse, Paris (XIVe) sa oznakom »Festival SIMC 1937«

Čitao sam Tvoj članak o E. Adamiću u Politici. Strašno je to! Bio sam prije nedelju dana još kod njega u bolnici, pa sva bila obojica vrlo dobrem raspoloženju.

Danas sam oddao članak o Tebi za Pres biro (Radio II, Beograd)

Zdravo Tvoj Slavko

24

(дописница)

Yougoslavie
G. dr. prof. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16

Paris, 21.XII. 1936.

Dragi Stari Slovan,

šta ćem na dugo i široko: Tvoje Grimase su na III. kamermuzičkom koncertu (zadnji) i svirat će ih Liza Fuchsová (sigurno, da ne delaš kakve druge kombinacije!!) I Žebre je primljen (Toccatu za orkestar). I Slavenskog smo primili *soglasno* pa je Ibert i Prunières otkazao koncert vokalno-instrumentalni, pošto nemaju kredita na probe.

Molim Te, telefoniraj Josipu; znam da je nervozan, šta je. Note će Ti vratiti redakcija »La revue musicale«. Danas putujem u Ljubljano. Xenia je na ferijama u Beču.

Tvoj Slavko

Paris, Hôtel Majestic, avenue Kléber

[Изнад наслова, наопако:] Festival 20.-27.VI.37.

25

(писмо)⁶⁴

[Без датума, вероватно почетком јануара 1937]⁶⁵

Dragi Miloje,

ništa se nisi još javio po mojem Parizu. Onda: Liza Fuchsová je vrlo sretna da će izvoditi Tvoju skladbu, bolje interpretke si uopšte ne možeš misliti! Ja sam već programskom odboru javio, samo je još pitanje dirigenta za Žebreovo kompoziciju otvoreno, pa smo kao prvog zamolili Ančerla, ako on diriguje i Hábo. Dragi Miloje, ovaj put moramo da podnesemo molbu, da barem Ti i ja [2.стр.] dobijemo nešto od Ministarstva, ja sam u Parizu platio sad 2000.-Din na članarini naše sekcije za 2 godine (od 1.XII. 1935 – 1.XII. 1937.) Valjda bi se mi na nekakav način platila barem ta svota – drugače moram iz osebnih finančnih razloga da našu sekciju ukidam. Već sem to tamo predvideo i saopštio.

Kako Grimasama i Arabeskama? Molim, piši mi o svemu temu!

Zdravo Tvoj Slavko

***

Poštovani i dragi gosp. doktore

Po dugom vremenu opet jedanput sastali smo se – Mlado Slovanstvo:

Slavko, stari diktator, i možete si misliti nešto slično, a da ne bi sjetili se na Vas – našeg dičnog i slavnog a uza to i dragog »Miloja« - Vratila sam se iz Beča za blagdane u Ljubljani, da proživim u krugu svojih ove svetke. Študiram u Beču pevanje – i mnogo mnogo radim. Bože daj da bi se brzo vidjeli sa pozornice – ali to je sve u rukama budućnosti. Često i često sjetila sam se na one lijepo provedene trenutke – ali nije došlo do inkarnacije tih mojih misli – budući u Beču mnogo je skupo i šparam čak na pošti – znate i sami kako je – student ostane uvijek siromašan i mora dobro promisliti što i kako izda kakav groš.

[2.стр.] Dakle, inače nadam se da ste dobro. Slavko mi je mnogo pripovjeda o uspjesima u Parizu.

On je uvijek onako zgodan kao i nekad, duhovit, šaljiv i nezaboravljiv.

⁶⁴ На истом листу су писма Остерца и Кармен.

⁶⁵ Из прве реченице писма се може закључити да Остерц још није био добио никакву Милојевићеву реакцију на лепу вест коју му је послао из Париза 21. децембра 1936.

Inače, »Lovšin« po staru. Pošli smo malo obnoviti stare uspomene.

Vračam se za par dana u Beč da produžim rad – a ako vas slučajno zanese put, i ako bude opet »mjesočina«, do viđenja.

Mного Vas srdačno pozdravlja odana

Carmen

26

(гоџисниша)

Gospodin prof. dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16

Lj, 16.I.1937.

Dragi Miloje,

hvala Ti na Karti. Zbog Grimasa znaj, da imam možda veću radost ja nego Ti – pošto ako bi ja ne urgirao kod Tebe, [2.стр.] ko zna, jeli bi ih Ti uopšte poslao.

2.) Od 1.II. baci muzikologiju vragu pa više komponiraj! 3.) Svi stari Slovani Ti zovu: Ahoj 4.) Pazi, da ne dobiješ Nervenschock: ja sam već 10 d.(prov) abstinent, vegetarijanac itd. Ahoj?! 5.) O.K.G. (Pokorny): /.../⁶⁶ od mene partituru Religiosa.- Ne mogu, da im išta šaljem, dok mi ovo ne izvedu. Na Bukureštu mi uopšte puno ne zaleži. Moje »igre« nisu više moje: dobiju se (prozajmeno) kod Ars viva (Hermann Scherchen), Rhode-St-Genèse-Belgique, pa mislim da uz težak honorar – mislim, za O.K.G./.../⁶⁷ 14-XII. jih je dir. u Varšavi. Fitelbergove igre so kolosalne! Fitelberg mi piše: ich bin ein grosser Verehrer Ihrer Kunst geworden.⁶⁸ Ako Grimase naskoro ne izlaze, šalji Fuchsovoj manuskript.

Nazdar! Tvój Slavko

27

(џисмо)

23.I.1937.

Dragi moj Miloje,

ima puno stvari, o kojima ni neću da Ti pišem. Naš «prijatelj» Slavenski grdi mene in Tebe u jednom pismu zbog Pariza*, gde sem učinio sve i za njega, što se dalo – poslao sam Gl. Matici i jedan telegram (a niko me ne pita, ko mi vrati novac za telegram!!!, pri tom me grdi!!) To ću Ti o prvoj prilici rastumačiti i pokazati njegova pisma – Ti ćeš praviti oči! No, za

⁶⁶ Нечитко.

⁶⁷ Нечитко.

⁶⁸ На немачком: Постао сам велики поштовалац Ваше уметности.

mene je Slavenski: ad acta! (ne kao umetnik, koga poštujem – ali kao karakter i čovek!). Pa ne pišem Ti zbog toga.

Vrlo Te molim, zauzmi se kod opere u Beogradu za delo našog Risto Savina:

Matija Gubec. Delo je vredno i to zaslužuje. Tekst nije ni malo «revolucionaran» za danes, stil je *potpuno* čisti in instrumentacija [2. str.] odlična. Delo je 100% seriozno, premda je eklektično (Wagner – Strauß). Znaš, da se ja za loše stvari ne angažiram. Molim Te, učini to. Biće dobro zbog Hrvata (siže), Slovenaca (kompozitor) i Srba (prva slovenačka opera u Beogradu).

Kad izlaze naši «umotvori»? Za Grimase zainteresovao sam već i Magdo Rusy u Beču, odlična pianistica (valjda da nastupi u Beogradu u radiu ili na koncertu – ili sama – ili sa Brandl-triom – svakako Tvoje Grimase treba da tamo svira i ona će to i učiniti). Vidiš, Miloje, kako krasno midva radiva zajedno, na žalost si Ti (osim nekih mojih mladića) *jedini*, s kojim možem da radim. Molim, pitaj Predr. Miloševića, jeli bi i on mogao meni da dade kake 3 eksemplare svoje štampane klavirske muzike – ja ću mu ih placirati.

U Pragu davao mi je Ančerl s Č.F.⁶⁹ Passacagliu, u martu dava Fitelberg i Passac. i Ouverturo. Dobio sam kontakt (potražili su ga!) i sa Radio Luxembourg.

Ahoj! Tvůj Slavko

Stari Slovani – svi do zadnjeg – srčno [изнад речи пише: srdačno] se Ti zahvaljuju za pozdrave i Te «grle».

Stari Dizdaclar

.....

* i pošilja ovakih pisama Mahkoti, Poliču i neznam, komu sve još!!!
/Zbog «Gubca» pisao sem istovremeno Banduru⁷⁰/

Lj, 1. marta 1937.

Dragi Miloje,

u poslednjom pismu zaboravio sam ovo: g. Jan Šlajs⁷¹, moj kolega – koji je, kako se sigurno sećaš – naštudirao sa Pfeiferom vrlo dobro Tvoju

⁶⁹ Чешка филхармонија.

⁷⁰ Јован Бандур (1899-1956), композитор и диригент, директор београдске Опере од 1936 -37. године.

⁷¹ Јан Шлајс, виолински педагог, рођен у Прагу 1893, деловао у Љубљани од 1921- 46.

violin-klavir Sonatu, htio bih da dođe, ako je mogućnost, u Beograd (u državnoj službi, se razume! – u kojoj on već jest) i to na muzičko akademiju, koja će se (tako mi je Šlajs kazao!) naskoro otvoriti.

Šta da čini?

Moja Hunger+Durst⁷² - Kura već je svršena. Prvi efekt: da treba da platimo Stari Slovani kaznu, pošto smo prestupili »policijsko uro!«

Sjajno! Šta veliš?

Nazdar Tvoj Slavko

[додато на маргини, усправно:] Rija in svi Roegerovi iskreno Te pozdravljaju in žele, da se opet pokažeš. Slavko

29

(гојисница)

Gospodin prof. dr. Miloje Milojević
kompozitor
Beograd, Nemanjina 16

Lj, 5.IV 1937.

Dragi moj Miloje, sigurno Ti je poznato, da polazim u Sofiju za 12.t.m. U Beograd stignem u subotu 10.t.m. z vlakom ujutro i polazim z večernim vlakom dalje. S Kosto Manojlovićem moram se sastati zbog pasoša i ev. ako trebam da nakupim valutu, onda sam sav dan na raspolagu Tebi, ako ćeš imati vremena. Hvala Ti lepa za poslate note, krasna je oprema – no, pa dobre su zaista i kompozicije same. Do vidjenja

Tvoj Stari Slovan

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij

30

(гојисница)

Gospodin dr. Miloje Milojević
kompozitor
Beograd, Nemanjina 16

[Без датума, али на поштанском печату се види: 6. IV 1937, Ljubljana]

Dragi Miloje, pošto valjda treba da pratim gdju Polićevu⁷³, moram – ako se ne predogovorimo, putovati v subotu već dopodne ob 11h. Ako pri

⁷² На немачком: глад + жеђ.

⁷³ Штефанија Полич (1893-1978), сопран, супруга композитора Мирка Полича. Наступала у Београду 1923-24. године.

tom ostaje, odpade najin sastanak, ali ja ću se, kad se vraćam iz Sofije ustaviti u Beogradu da se glasim kod Tebe. Ili da dodjem u subotu dopodne na »okamžik«⁷⁴ - Videćemo – /.../⁷⁵ je slepi.

Zdravo, Tvoj Slavko

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij

31

(гоїиснииа)

Gospodin prof.
dr. Miloje Milojević
kompozitor
Beograd, Nemanjina 16

Lj, 24.IV.1937.

Dragi moj Miloje, čekam na Grimase da ih otpošljem na adrese – pianisti već sestavljaju programe za 1937/38. Jeli si Fuchsovoj poslao? Ja momentano čvrsto radim na nonetu, pa opet delam male klav. piece. Utorak imam jedno premieru na našem radiu: fantazija i koral za orgulje! No 10.V. svira Liza klav. koncert u Bratislavi. Iz Sofije mi već traže duvački trio i kvintet. Ide u redu. H. Scherchen mi javlja iz Bruxelles-a da radi na mom libretu za pantomimu: Till Eulenspiegel. Sad će naskoro stići u Ljubljanu na svoju premieru Pančo Vladigerov, zgodan je dečko. U Sofiji vrlo sam dobro prošao z Suitom!

Pozdravlja Te Tvoj Stari Slovan

Slavko Osterc
Ljubljana
Konservatorij

32

(їисмо)

SIMC, Section Yougoslave
Slavko Osterc
Ljubljana
Conservatoire de la Musique

Lj, 15. V. 1937.

Dragi Miloje,

ako ovaj put ne vidiš potrebu, da obratnom poštom šalješ u Pariz 1.) sliku i 2.) u 2-3 jezika svoje lične podatke, ne znam, što da činim Tobom.

⁷⁴ На чешком: тренутак.

⁷⁵ Тешко читљива реч, најприближније: karaz.

Adresa: *SIMC, Section française*
 Mr. Robert Bernard, 70. avenue Kléber
 Paris XVI.e

Inače:

ću ja dobiti ovih 10 engleskih funta; ako dobijem: kada? Stvar je sada ovaka: Moj poslednji diplomski ispit je 21.VI. i – ako dobijem [убачено: pravovremeno] mogao bih, da večeras 21.VI. putujem za Vama.

Molim Te, *izvesti me o tome čim brže*, pa bilo kako bilo.

Kod svojih ličnih podataka, ne zaboravi da i Ti javiš, da će svirati Grimase: Liza Fuchsová, Bratislava (Schöndorfská 4.)

Svršio sam 1.deo (više od pol) Noneta [2. стр.] dođe još jedan deo. Prvi ima 3 tempa, drugi imaće ih dva. Za Grimase i Arabeske ne znam, šta je, da ne šalješ – hitno bi ih trebao, da dođu još na programe 1937/38 kod svetskih pianista.

U Lj. je Pančo Vladigerov kazao mi je, da će i on naštud. i svirati i Grimase i Arabeske.

No – rokopoljube milostivoj gospođi i gospođici Gordani, Tebi staroslovsanske pozdrave i »poslední výstrascha«⁷⁶ zbog Pariza.

Tvoj Slavko

Kako Ti knjiga? Svršićeš jo nazkoro?

***

Милојевићево писмо од 12. јуна 1937. Пише о финансијским проблемима у раду југословенске секције Друштва. Даје конциепт писма које би Остерца требало да напише з. Стевану Ђурићу, председнику Народне скупштине. Спрема се да пише у Париз. Incipit: «Dragi moj Slavko, Tek sam danas u stanju da ti javim nešto konkretno...» (Cvetko, 249)

33

(*писмо*)

Ljubljana 18.II.1937.

Dragi Miloje,

ja takog poslovanja telegramima, ekspresima i.t.d. nisam vajen, pa me je potpuno iscrpilo. Nemam ne vremena, ne volje i ne novaca za poštne takse. Na jednoj strani morao sam dokazati Fuchsovoj, da je francuska sekcija kriva, da Fuchsová na programima nije navedena – na drugoj strani

⁷⁶ На чешком: последње упозорење.

sam morao opozariti francusko sekciju, neka barem na podrobnim programima ne izostaje ima Fuchsove – ali je mislim sve zbog toga, što nisi Ti odmah poslao u Pariz svoje delo, sliku itd. Kako je za Žebrea sve uređejno, pa su i on i g. Štritof dobili svaki 4000 Din – tako bi i meni ne trebalo da u poslednjoj minuti *moram rekomendo-ekspres moliti da se mi vrati moje pare*. Sve u poslednjom času, gde ja imam svakog dana diplomske ispite od 8 sata rano [2. стр.] dalje.

Jestli ja novac dobijem ili ne – *svejedno mi je*; postal sam potpuno apatičan in mislim na to, da me jedna druga sekcija uzme kao gosta, a našu sekciju neka preuzme neko drugi ili niko. To je moje stanje sada.

Jedno: i ovo stanje medju nama kao prijateljima i Starima Slovanima lično neće ništa ispremeniti – onda ovo:

U ponedeljak (primio Tvoje pismo) poslao rek. ekspr. g. predsedniku St. Ćiriću molbu. Utorak on jo je dobio – i ti si rekao, da ćeš intervenisati.-U četvrtak dobijem Tvoj telegram – iz kog sklepam da nisi bio intervenisat. (To je danas). Prije 6 sata (11h 30' poslao sam Tebi telegram), sad pismo – u sobotu Te pričekam na stanici Ljubljana večer – molim, ako ideš drugim vlakom, telegram meni.- No u ponedeljak (21.!) imam još ispite i onda se povučem za 2 meseci na selo gde me život ništa ne stoji (kod moje majke i brata).

Staroslovanski Zdravo!

Tvoj Slavko

34

(*гоииснииа*)

Gospodin dr. Miloje Milojević
kompozitor, prof. Univerziteta
Beograd, Nemanjina 16

Ljubljana 8.XI.1937.

Dragi Miloje,

dugo već nisam pisao, pa i Ti ne. Macht nichts! Danas naveče polazi u Beograd moja bolja polovina i kao već sigurno [2. стр.] znadeš, sutra (utorak) 18.30-19 je u radio-stanici moja muzika. Molim Te, ako ćeš imati vremena, da napišeš recenziju u Politiko. Bio bih Ti vrlo zahvalan. Moja žena ostaće u Beogradu do 15og pošto ima još jedan nastup u Radio. Sigurno će Te Iva i ona pohoditi – želim Vama dobro i samo je škoda da ne možem i ja biti tamo. Ja ću doći u B. 21 t.m. (nedelja) na sednicu UJMA, pa sigurno ćemo se videti. Vrlo bi me radostilo, ako u vezi sa Martom može da bude u Kolarčevoj nekakav program Miloje-Slavko docnije jedanput. Možem li da saopštim Dento, da si sad Ti predsednik sekcije SIMC? Piši.

Твој Славко

(писмо)

Ljubljana, 18./9./1938.

Dragi Miloje,

molim Te da mi ovaj put odgovoriš, pošto treba da izvestim gđo Fuchsovo zbog nastupa u Radio i u Coll.Mus. u Beogradu. (Zbog radia pisao sam i Mihajlu Vukdragoviću) Ona mi piše da bi joj najbolje konvenirala *druga polovina novembra*.

Istovremeno mi saopštava da je jugoslovenski koncert Pritomnosti u januaru 1939 i izvodi ceo program gđa Fuchsova. Osim Tvojih Ritmičkih grimasa i mojih Pravljica (nove! koje poznaš) još Kunca, Tajčevića, Miloševića, Slavenskog, Žebré-a i Šturma.

[2.стр.] Program sastavio je Hába sporazumno sa njom u Trenčianskim Toplicama (na ovom komornom festivalu)

Inače ništa osobitog. Radim poleg “velike radnje” 2 dečja korova i 1 za ženske. Baš se kod ovog rada (male forme) odmaram od serioznog “zanimanja”. Ako Te interesuje: Diktatorica ima najlepše noge na otoku Hvaru (To donosi jedan dalmatinski časopis sa njenom slikom – no, ona je već tu) Marta nije dobila potporu za študij u inostranstvo i je uzela mesto “pedagoga” (to nije Van Gogh!) na Glasbenoj Matici.

Miloje, to je otprilike sve šta se isplati da Ti pišem – osim pozdrava sviju Starih Slovana.

Tvoj Slavko

***

Можда после Остерчевог писма од 18. септембра 1938. Милојевић пише своје недапирано писмо (наводи само: четвртак). Циомиње исплаћу неких композиција и нека своја нова дела. Incipit: «Dragi Slavko, Evo ti račun i priznanica...» (Cvetko, Fragment..., 250)

***

Марта Остерци пише Милојевићу 1. фебруара 1939. Наводи програм свог концерта у Београду заказаног за 22. фебруар.

Ljubljana, 26.III. 1939.

Dragi moj Miloje,

iako se nije desilo ništa osobitog, Ti pišem. Marta mi je dala izdanja CM.⁷⁷, koja su odlična in vrlo lepo se Ti zahvalim za sve tri edicije. Hvala Ti i na tome da si omogućio Marti da je nastupila u CM. Zapravo se čudim recenziji P.St. u Muzičkom glasniku, koja je sve prije nego pozitivna.⁷⁸ Ipak nije moguće da bi Marta svirala tako loše, kažimo tako »matoro« kao to piše P.St.- No, Miloje, šta ćemo? I nama su, kad smo bili 'početnici u »karijeri« - pisali, šta jim bilo mило i drago i – šta jim je konveniralo u njihovom »kulturno-recenzentskom« smeru. Pa dosta toga – to jest samo moja interno-individualna filozofija ili – da kažem: zauzeo sam privatno svoje stanovište prema stanovištu recenzenta.

Sad moje lične bole, tuge i jadi!

[2. стр.] Preboleo sam jednu svinjsku influenciju koja me onemogućila za 100% rad barem 3 nedelje. Čutim jo još na očima, inače je već dobro – i opet puno radim. (Osim hripe i vanjsko-politička situacija bila je taka, u kakvoj se teško radi!)

Momentalno radim na finalu svojih »Quatre pièces symphoniques« koji će tvoriti simfoniju: 1.) Marche 2.) Caprice 3.) Musique funebre 4.) Toccate. Ovu stvar radim u velikom formatu i mislim da će biti daleko najbolja moja kompozicija.-Pa dođe i do događaja da moram rad prekinuti – baš ove nedelje. U operi sprema se jedan baletni večer slovenačkih avtora sa centralnom tačkom »Plesna legenda« od Risto Savina (80 godišnjaka! mog velikog prijatelja) - osim toga biće davani »divertissementi« i tako dođe na večer [реч прецртана, па изнад ње написано: program] i moja ork. komp. »Tri orientalske igre« (koje je već dirig. Fitelberg u Varšavi). Sad znaš sve: radim u filmskoj brzini na »klavirauscugu« - eto!

Inače zauzet sem korespondencijom, člancima, ekspediranjem kompozicija, šahom i /.../⁷⁹ – Iskrene pozdrave Tebi i Tvojima u svoje i u ime Starih Slovana!

Tvoj Stari Slavko

---

⁷⁷ Collegium musicum.

⁷⁸ Видети: Pavle Stefanović, *Muzički život u Beogradu – Četvrti čas Collegium Musicum-a*, Музички гласник, 2, фебруар 1939, 41-42.

⁷⁹ Нечитко.

37

(дописница)

Gospodin prof.
dr. Miloje Milojević
Beograd, Nemanjina 16

Ljubljana, 17.III 1940.

Dragi moj Miloje! – Ima nekoliko stvari:

1.) sam još bolestan i ostaću još ca 20 dana u bolnici. Imao sam »Ulkus«, bio operisan na stomaku itd.

2.) festival SIMC nije u Pešti, već oktobra u *New-Yorku*. Stoga Te molim, šalji mi kakvu kompoz. za ork. ili kamernu ili klavirsku do konca o.m., pošto treba da ja šaljem 1.IV. već v Ameriku (odn. Glas.Matica).

3.) kod Muzičke akademije u Ljubljani sjajno sam – propao! Sve mi tako izgleda da me uopšte ni na srednju muz. školo neće prevesti. Ali pitaju me svakih 14 dana, jeli bih već mogao da dođem na vojničke vežbe!! Pozdravi doma svoje ljude i ostani mi zdrav! Tvoj Slavko

Slavko Osterc
Ljubljana
Glasbena Matica

***

Милојевићево писмо од 23. марта 1940. Incipit: «Vesti koje mi šalješ vrlo su me dirnule.» (Cvetko, Fragment..., 250-1). Коменитар Остерчеве операције улкуса. О фестивалу ISCM, сукобима у југословенској секцији. Чуди се да Остерча нису примили на Музичку академију. Сјомиње шћамјање неких Остерчевих дела у Београду.

38

(писмо)

Ljubljana, 29.III.1940.

Dragi moj Miloje,

pošto se mi sakupilo ogromno korespondencije, pišaću Ti telegrafskim stilom, ali ipak uzimam veći papir, da se može otprilike sve odgovoriti šta je treba na Tvoje iscrpno pismo. Onda, po tačkama:

1.) Ulcus! Jedna rana u stomaku, jedna na 12 crevu i još jedan ne baš ozbiljni organ kod stomaka napadnut. Operacija u redu. 26 o.m. sam izašao iz bolnice.-Operater misli da sam to imao već najmanje 20 godina, još verovatnije već od poslednjeg rata.- Inače, to ima u Ljubljani puno ljudi – no, ja više nemam.- Bolesti nisam osećao, barem ne ozbiljno – ali osećao sam već godinu dana silnu anemiju, pa znaš – ovaj dan u Ljubljani posle

Podnarta – samo da nisam znao šta mi je! – Momentano delam još jedno veliko kuru za živce - vrlo sam na loše sa živcima, specialno u nogama (u vezi sa reumatizmom!). Pa sve to kasnije – usmeno.

2.) Moj način života sad je direktno uzoran, pa već godinu dana sam zbog [2.стр.] anemije živeo solidno. O tome ne treba da vodiš brige – brigo vodim ja sam već duže vremena. Zgodno je, da mi posle bolnice reumatizam vrlo popustio.

3.) Festival. Piše mi g. Kozina da i Slavenski korespondira sa Londonom, više o tome ne znam, pošto mi beogradska »subsekcija« nije dala izveštaj. Privatno me informirao (ne u detalj!) o beograjskim prilikama Mil. Živković in kazao mi da so sakupili (nabrali) među novim članovima 1000 Din, da plate centrali članarinu za 1939.- No, kako meni London javlja, članarina nije plaćena! To je sve šta znam osim toga šta si me sad izvestio Ti. Doduše – nije mi poznato, jeli centrala London nešto zna o Hristiću – nije momentano ni važno. Kao II. tajnik (pored mene) Slavenski je verovatno dobio isti izveštaj kao i ja.

4.) Svejedno – Ti šalješ partituru meni i to što brže. U žiriju jesu: Sessions, Nin, Křenek, Rathaus i Chappell – kao vidiš, Křenek i Rathaus postali su Amerikanci. Kakva će pasti odluka tamo, doduše neznam, nemam ni veze ikojim od ove petorice.

5.) [3. стр.] Kod Tvoje »Intime« neće biti na štetu, ako ja u spremnom pismu u NewYork pripišem da je možna i izvedba za gudački kvartet (Material ne trebam).

6.) Dr.Vučković mi nije pisao ništa, ja sam njemu poslao podobno »dopisnico« kao i Tebi.

7.) Žiri se sastane 1.V. u New Yorku.

8.) Akademija.

Prvi 3 redni prof. Premrl⁸⁰, Trost⁸¹, Betteto

4. » Janko Ravnik

Ostala mesta biće valjda raspisana, ali se već sada govori da će dobiti 3 mesta vanrednih prof. gđica Trost⁸², Tone Ravnik i Šlajs, pa čuo sam da i Škerjanc rangira pred mnom. U najboljem slučaju postaću valjda docent ili na srednjoj školi ili »Pension« - briga me!

9.) Ad puncto Škerjanc: ne veruj mu sve što Ti kaže. Prošlogodišnje ferije govorio je meni sve tako kao govori o Tebi Slavenski – baš »afera« »festival Paris« bila je Škerjančevom zaslugom nekaj vremena tumačena kod nas potpuno u stilu Slavenskog.

⁸⁰ Станко Премрл, композитор и оргуљаш (1880-1965).

⁸¹ Антон Трост, пијаниста (1883-1973).

⁸² Ангела Трост, певачки педагог, сестра Антона (1883-1962).

10.) Za radostne vesti (hvalabogu ima i takvih!!) iskrena hvala! Vrlo se radujem na štampane aforizme, pa i na ev. štampanje pesama (Vrata, Za materjo)

11.) [4.стр.] Na svom samostalnom koncertu (veoma serioznom!) izvodio je g. Lipovšek moje 4 *miniature* vanrednim uspehom, kolosalno. Rekao mi je da je i Casella ovim stvarima oduševljen.

12.) Ria u redu, Xenia je otišla prije 8 dana u Beč (za 2-3 mesece svrši studij), u Beču je verovatno i Carmen (već dugo jo nisam vidio)

13.) Čestitam Tvojim novim kompozicijama.

14.) Moj rad:

Za akademski pev. zbor 1 veći zbor, za ženski ak. pev. zbor također, Simfonijska

(Quatre pièces Symphoniques) svršena i u ork. materialu, Klavirski trio si čuo

(iskrena hvala na odličnoj recenziji!), sad po malem opet radim na baletu »Iluzije«.

– U programu (levom rukom) imam i jednu klavirsku fantaziju na 12 tonski temi

– (contrapunctica) – nekako kao »Kunst der Fuge« - bez pauze od jedne formičke do druge, a tema, kad pride opet, razvrštenih biće svih 12 tonova inače (inverzno, rakovo, ritmičke promene) – u smislu atematskog stila, bez sekvenca i repriza.

15.) U Beč pišem još danas.

16.) Obavestiću Škerjanca dopisnicom, pošto ja još ne hodim »na kuluk«

17.) Vrlo lepe pozdrave

Tvoj Slavko

[На маргини 2.странице, усправно:]

Spoštovani gospod profesor

momentano se nahajam v Ljubljani na počitnicah, kamor sem prišel iz Rima, kjer študiram klavir pri Caselli. Pošiljam Vam odane pozdrave

Lipovšek Marjan

[На маргини 3. странице, усправно:]

Poštovani maestro, vrlo rado bi s Vami opet razgovarao. Da li ste predložili Vašu knjigu Glavnom Prosvetnom savetu? Mnogo me interesira i ako me u bilo kakvom pogledu trebate, ja sam Vam na dispoziciji. Kad dođem u Beograd, dozvolite, da Vas posetim. Srdačno Vas pozdravljam, vaš

Dr Dragutin (sic!) Cvetko

39

(Ћисмо)

Gospodin dr. Miloje Milojević
kompozitor
Beograd, Nemanjina 16

Lj, 10.4.1940.

Dragi Miloje,

Pošto Tvoje »Intime« još nema (danas još nisam primio poštu), šalji direktno. Ja ću tamo javiti da si član i da ćeš zbog kratkog vremena eventualno slati sam.

Adresa:

Miss *Dorothy Lawton*

Hon. Secretary ISMC (USsection)

121, East Fifty-eighth Street

New York City

(Tamo mora stići do 1.V.)

Ostale stvari ja šaljem sutra i to:

Stan. Rajičić – II kvartet

Slavko Osterc - Caprice (Orkester) – *kao rezerva*, tj. kao delo, predloženo na *zadnjem mestu*.

Inače iskrene pozdrave!

Tvoj Slavko (abstinent)

***

Милојевићево крајњко ѿисмо ог 24. октѿобра 1940. Incipit: 'Dragi Slavko, danas ti šaljem »Majku« i »Chaconne za violu«' (Cvetko, Fragment..., 251.)

***

Милојевићево ѿисмо ог 10. фебруара 1941. Incipit: «Dragi Slavko, 1.) Pre svega da te obradujem» (Cvetko, Fragment..., 251-2). Пише како завршава Под сунцем моѧ Балкана и да ће Осѿперчеви Афоризми убрзо изаћи из шѿтамѿе.

40

(Ћисмо)

Lj, 18.I. 1941.

Dragi Miloje,

priložio sam dopisnicu – ne zbog toga da Ti uštedim Din.1.- ali zbog toga što znam da si radom prepterećen, dakle: da ne trebaš još da tražiš kartu itd.

Pošto imam i ja posla i rada da već ne znam gde mi je glava (m.dr. korekture!!), biću kratak koliko je to možno:

1.) Za kakih 6 nedelja izlazi iz štampe *klavirska partitura* mog baleta »Iluzije« (u francuskom), biće 180-200 stranica, cena Din 300.-. Izdanje vrlo lepo, ali se na ovaj način reprodukcije može štampati maximum 50 primeraka (valjda ću ih uzeti 30 ili 40, ne znam još)

a) *Jeli bi bio Collegium musicum* reflektant na 1 primerak (Plati se onda kad šaljem note)

[2.стр.]

b) jeli možeš da dobiješ još koga (*apsolutno sigurnog* – od narudžbi zavisi, koliko ću štampati.) Molim Te, javi mi to na dopisnici. U *negativnom* slučaju nije potrebno, čekam 10 dana.

2.) Koncem (u drugoj polovini marta) izlazi iz štampe *na srpskom jeziku* (latin.) moja knjiga »Hromatika i modulacija. Uputstva za kompozitore. Prevod gđa Stana Đurić-Klajn, koja će to oglasiti i u M. Glasniku«. Na narudžbi čekam *do konca februara*. Molim Te, saopšti mi i to. (Cena 40.-)

3.) Sve više traže izvodioci moje kompozicije. Ove koje su još kod Tebe (dobiješ seznam) potražiće za kakih 14 dana kod Tebe Ida (sa Dienst [...])⁸³ – pošto je toga prilično mnogo!

Molim Te, pripremi:

4.) Sad radim na sonati za čelo i klavir (za Todorovića)- pa: na instrumentaciji baleta. Imaću i 2 part. i 2 materijala do jeseni i 7-10 klavir partitura [изнад једне прецртане речи пише: u rezervi] – pa ću ponuditi u isto vreme u Beograd i u Moskvo.

Iskreno Te pozdravlja Tvoj Slavko

41

(дописница)

prof. dr. Miloje Milojević, kompozitor
Beograd, Nemanjina 16

15.II.1941.

Dragi Miloje,

kao što vidiš, Marta će odmah da naštudira Tvoju novu stvar, samo treba da *Kristini*⁸⁴ šalješ što pre (hiperkritika!). 12. o.m. imala je krasni koncert (sloven.) v Kranju. Svoje edicije javim Ti odmah, »Božićno drevo« već je iz štampe. Danas sem poročil Mahkoti da Glasbena Matica šalje spisak novih edicija. Sad opet imam puno novih ideja, pa nema toliko mesta

⁸³ Нечитко.

⁸⁴ Није лако читљиво, највероватније је да је то наведена реч.

da Ti sve to objasnim – svakako ću se kod UJME sad *vrlo* zauzeti za izvedbe srpskih kompozicija. – 7.IV. imamo večer za klavir, violu i saksofon. No najbolje da dođeš opet na kakdan u Ljubljano. Iskreno Tvoj Slavko

[Дописала Марта Остерц:] Molim Te, šalji klavirski izvod »Pod suncem mog Balkana« *odmah* Slavku. Što najbrže ću to izvoditi i javno i u Radio Lja⁸⁵ [...] ⁸⁶ sad študiram i ponavljam, Grimase. Iskrene pozdrave, Marta

Melita Milin

OSTERC'S LETTERS TO MILOJEVIĆ

(Summary)

The correspondence between two of the most important composers in Yugoslavia during the period between the two world wars: Miloje Milojević (1884-1946), a Serb living in Belgrade, and Slavko Osterc (1895-1946), Slovene living in Ljubljana, gives us valuable insight into their musical aspirations, ambitions, relations to other colleagues, the functioning of musical institutions and the cultural and even political climate of the times. The stylistic features of their works are basically different, Milojević being a modernist with late romantic roots, while Osterc was inclined to objectivity of the neoclassical and »constructive expressionist« type. The main topics of their correspondence include: the activities of the Yugoslav section of the International Society for Contemporary Music, in which they were very much involved, and the efforts they made to have their works performed both in the country and abroad. Milojević and Osterc maintained very good relations throughout the period covered by this exchange of letters, that is from 1933-1941 (Osterc's last letter was sent three months before his death in May 1941) and their correspondence provides evidence of several instances of the mutual generosity, as they helped each other in their careers.

The portion of this correspondence that is kept in Ljubljana – Milojević's letters to Osterc - has already been published and analysed by Dragotin Cvetko. As such, the edition of the remaining correspondence, Osterc's letters to Milojević, that is kept in the private archive of Milojević's grandson Vlastimir Trajković in Belgrade, completes the picture. The language Osterc used was his mother tongue, Slovenian, with »borrowings« from the Serbian, the result being an often amusing mixture of the two.

UDK : 78.071.1 (044.2) Osterc S / Milojević M : 78.036 (=861=863)

---

⁸⁵ Скраћено од: Ljubljana.

⁸⁶ Нечитко.